

33. OTURUM

Kamu ihalelerinin yerel ve bölgesel kademelerde şeffaf hale getirilmesi

Tavsiye Kararı 405 (2017)¹

1. Yolsuzluk çeşitli biçimleriyle Avrupa'da yönetişime ve demokrasiye karşı büyük bir tehdit oluşturmakta ve vatandaşların demokratik kurumlara olan güvenini sarsmaktadır. Yolsuzluğun yaygın biçimde varoluşu vatandaşları, hükümetleri ve işletmeleri aynı şekilde etkilemekte ve bir yandan belirsizliği artırırken, diğer yandan da yeni yatırımların önünü kesmektedir. Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi bu gerçeği hatırd tutarak, 31. Genel oturumunda yerel ve bölgesel kademelerde yolsuzluğu önlemeye ve kamu ahlakını yaygınlaştırmaya yönelik eylemleri içeren bir Yol Haritası kabul etmiştir. Bu Yol Haritasında, kamu ihalelerinde şeffaflık konusu dahil olmak üzere, konulara göre düzenlenmiş raporlar yer almaktadır.

2. Yerel ve bölgesel yönetimlere kamu hizmetlerinin sağlanmasında kamu ihaleleri hayati bir rol oynamaktadır. Ancak, ihale sürecinde kamu kaynaklarının özel sektöre ve kar gayesi gütmeyen kuruluşlara aktarılması söz konusu olduğundan, bu süreç çeşitli yolsuzluk türlerine karşı özellikle kırılgan konumdadır.

3. O nedenle iyi yönetişimin çok önemli bir unsuru temiz ve etkili bir ihale yapılmasını sağlamaktır. Kamu harcamalarının önemli bir alanını oluşturan ihaleler beraberlerinde önemli yolsuzluk risklerini de taşımaktadırlar.

4. İhale çarkının tüm safhalarında azami şeffaflık, ihalelerde yolsuzluk riskinin azaltılmasında ve halkın yerel ve bölgesel yönetimlere olan güvenini muhafaza etmede temel ilkedir.

5. Kamu ihaleleri, özellikle de kamu kaynaklarının özel sektöre ve kar gayesi gütmeyen kuruluşlara aktarılması söz konusu olduğundan, yolsuzluğa karşı hassas konumdadır.

6. İhale sürecinde yolsuzluk, devlet ihalelerinin şeffaf ve rekabete dayalı bir süreç yerine, dostlara veya siyasi ahbaplara verilmesi veya "döner kapı" olgusu olarak bilinen, devlet memurlarının, görevdeyken kurum içinde elde ettikleri bilgilerden, özel sektör yüklenicisi için çalışmaya başladıklarında yararlanmaları, sözleşmelere yön vermeleri veya kendileri ya da dostları için başka fırsatlar yaratabilmeleri gibi çok çeşitli biçimlerde gerçekleşir.

7. İhale sürecinin tüm aşamalarında çeşitli riskler söz konusudur: Yerine getirilecek şartların belirlenmesi safhasında şahıs bu şartları şişirerek tüm rekabet sürecini etkileyebilir veya yapılacak hatalara karşılık aşırı tedarik maliyetleri belirleyebilir. Tasarım safhasında riskler yerine getirilecek şartlarla veya net ve açık olmayan seçme ayrıntılarıyla ilgili olabilir. İhalenin verilmesi safhasında da yolsuzluk yapan memur belirli bir tedarikçinin zayıf noktalarını ve diğerlerinin sözde avantajlı yanlarını vurgulayabilir. Son olarak da uygulama safhasında, yüklenicinin

¹ Kongre tarafından 19 Ekim 2017 tarihinde, 2. oturumda görüşülerek kabul edilmiştir. (bkz belge CG33(2017)13, raporör: Amelie TARCHYS INGRE, İsveç (L, ILDG)).

denetlenmesiyle ilgili riskler kalitenin yetersiz olmasına veya maliyetlerin artmasına neden olabilir ki, bu da kamu fonlarının heba edilmesine yol açar.

8. Pek çok yerel yönetim, personellerinin ihale deneyimi olmaması nedeniyle risk altındadır. Bu da kamu ihalelerinin değerlendirilmelerini güçleştirmektedir. İhale sürecinde yer alan personel bazen karmaşık ihale süreçlerini gerçekleştirecek ve nasıl uyguladıklarını denetleyecek yetkinliğe de sahip değildir.

9. Kamu ihalelerinde yolsuzlukla mücadelede etkili bir araç da, kurum içindeki süreçleri bilenlerin sağladığı bilgilerdir. İhbarda bulunan bu personelin korunması gerekir. Söz konusu personel misillemelere ve yerel kademede özellikle yıldırıcı olabilecek baskılara maruz kalma riski taşırlar.

10. Kongre, bu mülahazaların ışığında Bakanlar Komitesini, hükümetleri, parlamentoları ve yerine göre yasama yetkisi olan bölgesel yönetimleri aşağıdaki hususları yerine getirmeye teşvik etmeye davet etmektedir:

a. süreci daha şeffaflaştırmak ve kolay anlaşılır hale getirmek üzere kamu ihaleleriyle ilgili ulusal standartlar oluşturmak;

b. iletişim için standartlaştırılmış normlar ve usuller ile internet üzerinden 'online' araçlar kullanarak, süreçte şahıs takdirini en aza indirmek üzere, e-ihale sistemlerini yürürlüğe sokmak;

c. ihale sürecinin başından itibaren, kapsamlı ve makinelerin okuyabileceği verileri yayınlayarak ihale çarkının bütün safhalarında azami şeffaflık sağlamak;

d. ihale sürecinden sorumlu personelin ortak bir eğitim düzeyine ve/veya mesleki niteliğe sahip olmasını temin etmek

e. ihale süreçlerinde kayırma riskinin incelenmesini kolaylaştırmak üzere ulusal düzeyde bir dizi ortak gösterge kümesi oluşturmak;

f. şikayetleri soruşturmak üzere bağımsız bir kurul oluşturmak;

g. "döner kapı" süreci vasıtasıyla çıkar çatışması riskini azaltmak üzere, kamu sektöründen özel sektöre geçerek istihdam edilme hareketlerini düzenlemek ve izlemek

h. kötü amaçlı uygulamaların ihbar edilmesini kolaylaştırmak ve bu bilgileri iletenlerin korunmasını temin etmek üzere, kimlik belirtilmeksizin çalışan bir kırmızı ihbar hattı oluşturmak.